

СТАНОВИЩЕ
по дисертационен труд за присъждане на ОНС „ДОКТОР“

От: Доц. д-р Емил Кръстев Папазов, Университет за национално и световно стопанство – София, научна специалност „Икономика и управление“.

Основание за написване на становището: Заповеди РД-06-93 / 27.06.2024 г. и РД-06-103 / 09.08.2024 на Ректора на ИУ-Варна и Решение на Научното жури от 26.07.2024 г.

Тема на дисертацията: Управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти.

Автор: Миглена Стефанова Станева-Тодорова.

Научен ръководител: Проф. д-р Стоян Андреев Стоянов.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Управлението на предприемаческите рискове при реализацията на инвестиционни проекти е тема, по която се работи сравнително от скоро. Конкретната информация по нея е малко и сравнително слабо анализирана, а инструментариумът за изследване се нуждае от усъвършенстване. Всичко това в съчетание със значимостта на проблема прави дисертационния труд особено актуален.

Докторската дисертация на Миглена Станева-Тодорова е с общ обем от 280 страници, от които 264 страници основен текст и 16 страници приложения.

В структурно отношение разработката включва въведение, изложение в три глави и заключение. В нея съдържат още 35 фигури и 38 таблици. Списъкът с използваната литература се състои от 120 заглавия, от които 96 на кирилица, 24 на латиница и 16 интернет адреса.

Заедно с дисертацията е разработен и автореферат, в който са включени справка за научните приноси в дисертационния труд и справка за публикациите по дисертационния труд.

Посочените формални страни на дисертационния труд и техният съдържателен преглед дават основание да се счита, че той отговаря на чл. 27 (2) от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав (ППЗРАС) в България и притежава всички необходими елементи на завършено научно изследване.

2. Публикации и участие в научни форуми

В рамките на процедурата по защитата на дисертационния труд докторантът е представил една статия, публикувана в рецензирано научно списание, и два научни доклада, публикувани в сборници от научни конференции. Публикациите са самостоятелни, направени са в специализирани научни издания и отразяват съществени моменти от дисертационното изследване. Полученият от тях общ

брой точки съответства на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

3. Преченка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Концептуалната рамка на изследването включва: На първо място, разкриване на обекта (инвестиционни проекти), предмета (リスクовете при осъществяването на инвестиционни проекти), целта и задачите (идентифициране и изследване на конкретни рискове), както и ограниченията на изследването (проекти, свързани с жилищно строителство). На второ място, критичен анализ на основни понятия и взаимовръзки между тях, в. т. инвестиция; инвестиционен проект; жизнен цикъл на инвестиционен проект; предприемачески рискове при осъществяване на инвестиционен проект; инвестиционен проект за жилищно строителство и свързаните с неговото осъществяване рискове (в рамките на възприетия фокус на дисертационното изследване). На трето място, систематизиране на предприемаческите рискове (по фази на жизнения цикъл на инвестиционния проект) и изясняване на тяхното въздействие върху основни характеристики на инвестиционните проекти като бюджет, качество и времетраене. На четвърто място, класифициране на предприемаческите рискове по степен на важност и вероятност от възникване при инвестиционни проекти в областта на жилищното строителство. На пето място, разработване на инструментариум за подпомагане на бизнеса при решаване на стратегически въпроси, свързани с управлението на проектни рискове. Изработената рамка е логична и докторантът я следва последователно в хода на разработката на дисертационния труд.

Във връзка с изложената от автора на дисертацията теза, че добрият риск мениджмънт може да допринесе за решаване на различни проблеми при реализацията на инвестиционни проекти за жилищно строителство, е проведено анкетно проучване сред 50 строителни и инвеститорски фирми. За анализиране на събраната информация са използвани статистически методи и подходящ софтуер. От богатия набор приложения, таблици и фигури може да се направи извода за задълбоченост при осъществяване на проучването.

Разпределението на текста между отделните глави е сравнително равномерно, което говори за добра балансираност на разработката. Всяка глава завършва с кратко обобщение на най-важните до този момент резултати от изследването, а в края на дисертационния труд са синтезирани основни изводи с включени подбрани констатации, основаващи се на резултатите от изследването в цялост.

Може да се каже, че като цяло езикът и стилът, демонстрирани в дисертацията, са научни, а използваният инструментариум – сполучлив.

Справката за използваната литература показва добра научна осведоменост на автора на представената разработка.

Изготвеният във връзка със защитата на дисертационния труд автореферат съдържа основните моменти на направеното изследване и постигнатите резултати.

4. Идентифициране и оценяване на приносите в дисертационния труд

Представената в автореферата справка за приносите до голяма степен отразява основните постижения на докторанта в рамките на цялостното изследване. Може да се приеме, че приносите са основно с научно-приложен характер. Те са изведени логично на базата на теоретико-методологичния и емпиричния анализ на конкретния обект на изследване.

5. Критични бележки и препоръки

В рамките на представената изследователска концепция за събиране и анализ на данни (т. 1.3.2) би било удачно да се представи по-подробна информация за представителността на изследването и начина на подбор на анкетираните фирми.

В някои случаи резултатите от анкетното проучване водят до изненадващи констатации (например, рисъкът от пандемия заема първо място по значимост сред ключовите предприемачески рискове – таблица 36), а от тук – до необходимостта от по-задълбочена трактовка.

На базата на резултатите от дисертационното изследване биха могли да бъдат формулирани по-подробни препоръки към всички организации, имащи отношение към сектора на жилищното строителство.

Изложените критични бележки не омаловажават постигнатите в рамките на научното изследване резултати.

6. Заключение

Дисертационният труд на тема „Управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти“ с автор докторант Миглена Стефанова Станева-Тодорова представлява оригинално изследване на актуален и значим за българската икономика проблем. Той съдържа научни и научно-приложни приноси към теорията и практиката на риск мениджмънта в конкретен сектор.

Всички представени материали показват, че докторант Миглена Стефанова Станева-Тодорова притежава познания и способности за провеждане на научни изследвания, което ми дава основание да дам **положителна оценка** за дисертационния труд и да предложа на неговия автор да **бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор”**.

12.09.2024 г.

Член на научното жури:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(Доц. д-р Емил Папазов)

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Яна Георгиева Стоенчева

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № 220-1162102.09.2024

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по ПН 3.8. „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ с автор Миглена Стефанова Станева-Тодорова

1. Обща информация:

Изготвил становището: доц. д-р Яна Георгиева Стоенчева, катедра „Недвижима собственост“ към Университет за национално и световно стопанство – София, назначена за участник в научно жури на основание на заповед № РД 06-93/ 26.07.2024 г. на Зам. Ректора на Икономически университет – Варна.

Основание за даване на становище: Дисертационен труд разработен от Миглена Стефанова Станева-Тодорова за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Тема на дисертационния труд: УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ РИСКОВЕ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ

2. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд се състои от 280 страници, от които: Въведение – 5 страници, основен текст (три глави) – 243 страници, заключение – 3 страници, приложения – 16 страници. Използвани са 120 информационни източника, включително 16 електронни сайта. От литературните източници 81 са на кирилица и 23 на латиница. Литературните източници обхващат широк времеви диапазон, като значителна част от тях са съвременни. За онлайн базираните литературни източници е посочен линк за достъп и дата на използване. Таблициите в дисертационния труд са 38, а фигурантите 35.

3. Публикации и участие в научни форуми:

Дисертантката е представила три научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд. В това число една научна статия в реферирано научно списание и два доклада от участие в научни конференции. Публикациите по своята тематика се вписват в съдържанието на дисертационния труд и достатъчно ефикасно осигуряват гласност на постигнатите резултати. Те са гаранция, че резултати от изследването са

представени и обсъдени и, че научната общност и всички други заинтересовани лица, фирми и институции са получили достъп до творческите търсения и постижения на дисертантката.

4. Прценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд:

Структурата на дисертационния труд е добре балансирана и отговоря на добрите практики в това отношение.

В увода на дисертационния труд убедително е изяснена актуалността на проблема. Правилно са формулирани: обектът, предметът, целта и задачите на изследването. Изследователската теза е реалистична. В първа глава задълбочено и компетентно са обсъдени методологически въпроси свързани със същността на предприемаческия рисков в ретроспективен и в съвременен аспект. Обобщенията са представени в автентични таблици и фигури. Изведена е авторова трактовка за понятията „инвестиции“ и „предприемачески рисков“. Обстойно и задълбочено е обсъдена процедурата за вземане на инвестиционно решение, което позволява да се вникне в особеностите на риска на отделните етапи. Представена е авторска адаптация на формулата за изчисляване на Индекса на относителното въздействие, което позволява да се подобри нейната чувствителност към рядко срещани рискови фактори и по този начин се повишава познавателната й сила. Във втора глава е извършен анализ на информацията за инвестиционните рискове, получена с помощта на анкетно проучване. Подходящо изгответната анкетна карта дава възможност да изчислят стандартен и модифициран вариант на Индекса на относителното въздействие за основните видове инвестиционни рискове, дефинирани от авторката. Получените резултати са сполучливо представени и старателно обсъдени като е видно личното мнение на дисертантката. Този емпиричен анализ придава неоценима доказателствена сила на мнения и съображения, които да момента са били само хипотеза. В трета глава на дисертационния труд вниманието е насочено към възможностите за управление на предприемаческите рискове за да могат да бъдат минимизирани. Проведено е специално анкетно проучване с участието на предприемачи. Анализират се личностните характеристики, управленски опит и знания на строителните предприемачи. Представени са графики за степента на използване на различни управленски похвати за управление на инвестиционните рискове. Дисертантката е направила изводи полезни за стопанска практика. Разработен е концептуален модел и въз основа на него е създадена и апробирана

виртуална система за оценка на инвестиционния риск. Това осигурява достъпност, бързина, прецизност и сравнимост при оценката на инвестиционния риск. Този иновативен елемент в разработката е израз на умения за прилагане на електронни технологии за решаването на управленски проблеми. Създадената система може да се тълкува като вариант на специализирана информационна съветваща система, която подпомага предприемачите за оценка на инвестиционните рискове и прави вземането на управленски решения по-малко субективно. Разработен е алгоритъм за ефективна употреба на изкуствен интелект „Chat GPT 3.5“ за управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство. В заключението са представени приносните моменти, които напълно отговарят на постигнатото в дисертационния труд.

Стилът на разработката е аналитичен, оформлението е прецизно, постигната е логическа последователност и висока научна и практико-приложна полезност на резултатите.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд:

Приемам приносите формулирани от дисертантката като препоръчвам да бъдат отделени научните и практико-приложните.

6. Констатирано ли е плагиатство в дисертационния труд и автореферата?

Не съм констатирала прояви на плагиатство. Използваната литература е надлежно цитирана.

7. Критични бележки и препоръки:

Препоръчвам по-висока публикационна активност относно получените резултати. Приложението на информационни технологии в помощ на управленската дейност е бързо развиваща се сфера и всяко забавяне може да се отрази на актуалността на получените резултати.

8. Въпроси към дисертанта:

- Осигурена ли е поддръжка на създадената от Вас уеб базирана платформа за оценка на предприемаческия риск при осъществяване на инвестиционни проекти в строителството?
- Колко време след нейното създаване тя ще продължи да функционира?

9. Заключение: На основание на безспорните достойнства на представения дисертационен труд предлагам при успешна защита уважаемото Научно жури да присъди на дисертанта Миглена Стефанова Станева-Тодорова образователна и научна степен „доктор“.

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

29.08.2024 г.

участник в научното жури:.....,

гр. София

/доц. д-р Яна Стоенчева/

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА
4000 Варна бул. Княз Борис I 77 Телефон 052 643 360 Телефакс 052 643 365 www.uе-varna.bg

Вх. № РД 20 - 1235 / 10.09.2024

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Тодор Стоянов Райчев, катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“ (БНИ), Икономически университет – Варна (ИУ – Варна), хабилитиран в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Иновации в строителството)“

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-93/27.06.2024 г. на Ректора на ИУ – Варна за назначаване на състава на научното жури и Решение от първото заседание на научното жури от 28.06.2024 г. за определяне на рецензенти и изготвяне на становища.

Автор на дисертационния труд: Миглена Стефанова Станева-Тодорова, редовен докторант по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ към катедра БНИ в ИУ – Варна, съгласно Заповед № РД-17-462/14.02.2017 г. на Ректора на ИУ – Варна, за срок от 3 години, считано от 01.02.2017 г. до 01.02.2020 г. и отчислена с право на защита в срок от 5 години, считано от 03.02.2020 г., съгласно заповед № РД-17-303/06.02.2020 г. на Ректора на ИУ – Варна.

Тема на дисертационния труд: Управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти

За откриване на процедура за защита на дисертационния труд е взето решение от Катедрения съвет на катедра БНИ, съгласно Протокол № 14/11.06.2024 г.

Научен ръководител: проф. д-р Стоян Стоянов

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертантът Миглена Станева-Тодорова е представила дисертационен труд в обем от 280 страници, който е разработен в класически формат: въведение – 5 стр., изложение в три глави с по три

точки – общо 243 стр., заключение – 3 стр., приложения – 16 стр. и списък на използвана литература – 9 стр. В основния текст са включени 38 таблици и 35 фигури. Списъкът на използваната литература се състои от 120 литературни и информационни източници, съответно 81 на кирилица, 23 на латиница, както и 16 интернет сайта. В разработката са включени и 3 приложения, които дават възможност на дисертанта да аргументира своите изводи и препоръки.

Темата на дисертационния труд е посветена на актуалния проблем за идентифициране и управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство в България, с оглед минимизирането на отрицателните въздействия върху тяхното ефективно изпълнение и постигането на по-голяма фирмена конкурентоспособност.

В изложението на дисертацията проличава задълбоченото проучване на литературните и нормативни източници със съответните анализи, приложени са подходящи изследователски методи като историческия подход, метода на дедукцията, сравнителния анализ, качествен и количествен анализ, емпиричният подход, статистически методи, математически методи и др.

3. Публикации и участие в научни форуми

Представени са общо 3 самостоятелни научни публикации по проблематиката на дисертационния труд – 1 статия и 2 доклада изнесени на международни научни конференции, с което дисертантът отговаря на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ – Варна.

Прави положително впечатление представянето на публикациите в издания и на форуми със специализирана аудитория, подходяща за оценка на съдържанието, което отразява съществени моменти от изложението на дисертационния труд.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Структурата на дисертационния труд следва класически модел, който обхваща три глави с по три параграфа и съответства на избраната от дисертанта тема. Дисертантът сполучливо е успяла да развие поставените научни задачи в разработката. Дисертацията се отличава с ясно изразена авторска позиция, с оригинални и творчески постановки и изводи.

Дисертантът точно е формулирал обект, предмет, цел и задачи на изследването. Представена е тезата, която дисертантът убедително е защитил в дисертацията, а именно, че чрез успешно управление на предприемаческите рискове строителните предприемачи биха могли да разрешат в по-голяма степен различни проблеми при реализацията на инвестиционни проекти за жилищно строителство. Посочени и правилно са приложени методите на изследване в процеса на разработване на дисертационния труд. Заключението на дисертацията обобщава резултатите от изследването и са посочени основните теоретични и практически приноси.

Съдържанието на дисертационния труд включва теоретико-методическа, аналитична и практико-приложна глави, които са системно обвързани и много добре балансираны спрямо обема на изложението.

В глава първа се разглеждат теоретико-методически аспекти на предприемаческите рискове в инвестиционните проекти за жилищно строителство. В резултат на широкообхватен и задълбочен анализ авторът прецизира понятието „инвестиции“ и формулира определение за понятието „инвестиции в недвижим имот“. След проведено проучване на същността и особеностите на инвестиционните проекти е формулирано и определение за понятието „инвестиционни проекти за жилищно строителство“. Проследен е жизненият цикъл на инвестиционните проекти за жилищно строителство, който авторът разширява с допълнителни фази. В една от тях е прецизирано определението за „финансиране на инвестиционен проект“. Разгледано е развитието на понятието за риск в икономическата теория. Предложена е работна класификация на рисковете чрез обобщено авторово разпределение по научно-обосновани съществени признаки на 35 вида рискове в 14 конкретни групи. В последния параграф е осъществено идентифициране на подходяща методика за провеждане на научното изследване. Осигурена е структурирана и систематична рамка за провеждане на научното изследване чрез адаптиране на разработения от M. Сондърс т.нар. „Изследователски лук“. Формулирана е изследователската концепция за събиране и анализ на данни. Проведено е анкетно проучване сред 50 строителни фирми в четирите най-големи града в страната. Извършен е анализ на събранныте данни посредством обоснован избор на метод за анализ – „Индекс на относителното въздействие“. Представена е модификация на формулата на този индекс, която представлява иновативно развитие в областта, тъй като спомага за усъвършенстването на анализа и управлението на предприемаческите

рискове, като интегрира както въздействието, така и вероятността за настъпване на рисковете. Разработен е алгоритъм за прилагането на модифицираната формула, който представлява инструмент за систематизирано и ефективно оценяване на предприемаческите рискове в контекста на инвестиционните проекти за жилищно строителство.

В глава втора е извършен анализ на предприемаческите рискове в инвестиционните проекти за жилищно строителство. Основните рискове са идентифицирани и дефинирани чрез анкетно проучване (*Приложение 1 – АНКЕТА за оценка на предприемаческия риск при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство*), а събранныте данни са статистически обработени с помощта на Индекс на относителното въздействие (ИОВ). За постигането на по-точно отразяване на вероятността и нивото на въздействие на рисковете при анализа е използвана неговата модификация. Идентифицирани и анализирани чрез стандартен и модифициран ИОВ са 20 предприемачески риска, които имат най-значимо въздействие върху бюджета и качеството на инвестиционните проекти за жилищно строителство. Фокусът е поставен върху важността на анализа на предприемаческите рискове върху бюджета и качеството на инвестиционните проекти за жилищно строителство. Използването на стандартен и модифициран ИОВ дава възможност успешно да се идентифицира въздействието на рисковете в различните фази на проектите, което подпомага строителните предприемачи за ефективното управление на тяхното влияние върху бюджета и качеството. Извършена е и оценка на въздействието на предприемаческите рискове върху времето в различните фази на жизнения цикъл на инвестиционните проекти за жилищно строителство. На нейна основа авторът демонстрира методика за сравнение на стандартния и модифицирания ИОВ, която дава прагматичен инструмент за управление на предприемаческите рискове и оптимизиране на времето за изпълнение на проектите. Предложените аналитични инструменти се отличават с практическа насоченост в полза на строителните предприемачи и/или мениджърските екипи на инвестиционно-строителните компании, чрез предоставянето на информация и възможности за ситуациярен анализ на ключовите предприемачески рискове, които могат да повлият върху изпълнение на проектите и да доведат до отклонения. Посредством тях дисертантът предлага прагматична възможност за вземане на информирани управленски решения относно проявата на потенциалните

предприемачески рискове в инвестиционните проекти за жилищно строителство.

В глава трета са предложени иновативни стратегии за управление на предприемаческите рискове в инвестиционните проекти за жилищно строителство. На основата на второ анкетно проучване (*Приложение 2 – АНКЕТА за управление на предприемаческия риск при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство*) сред 50 строителни предприемачи, представители на 50 строителни фирми в страната, авторът представя текущ профил на строителните предприемачи в областта на управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство. Извършеното проучване предоставя ценни данни и анализ на общия профил на строителните предприемачи опериращи в областта на жилищното строителство в България. В резултат от анализа на данните са формулирани научно обосновани препоръки и насоки за строителните предприемачи, които да бъдат използвани при търсенето на възможности за подобряване на управлението на предприемаческите рискове и постигане на по-добри резултати при реализацията на инвестиционни проекти за жилищно строителство. Разработен е концептуален модел на иновативна уеб базирана платформа, която съчетава съвременни технологии и експертен анализ, за да предостави ценни перспективи за идентификация и оценка на предприемаческите рискове при инвестиционни проекти за жилищно строителство. Платформата е предназначена да подпомага строителните мениджъри в изграждането на стратегии за оптимизиране на инвестиционния процес и намаляване на предприемаческите рискове. Приложимостта на платформата е апробирана в строителна фирма „Планекс“ ЕОД, гр. Варна, чрез създаден от автора алгоритъм за тестване в реална среда. Впечатление прави въвеждането от дисертанта на иновацията на изкуствения интелект с използването на ChatGPT 3.5 в управлението на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти за жилищно строителство. Разработено е ръководство за ефективно използване на изкуствения интелект в управлението на предприемаческите рискове при проекти за жилищно строителство. Разработен е алгоритъм за максимално ефективна употреба на ChatGPT 3.5 при управлението на предприемаческите рискове в инвестиционни проекти за жилищно строителство. С подобен иновативен подход става възможно значителното улесняване и гарантираното подобряване на управлението на рисковете при

реализацията на инвестиционни проекти за жилищно строителство, тъй като се предоставят конкретни инструкции за изпълнение на задачата и постигане на целта.

По отношение на цялостното изложение на проведеното изследване се констатира използваната от автора добра практика, след всеки параграф, да открява постигнатите по-важни научноизследователски резултати в него чрез съответни изводи или обобщения.

Авторефератът към дисертационния труд е в обем 50 страници. Оформен е коректно и отразява достоверно неговото съдържание и постигнатите резултати в хода на изследването. Съдържа правилно оформени приноси и публикации по дисертационния труд.

Лексикалната и стилова характеристика на дисертационния труд, автореферата и приложените публикации се отличават със съвременен научен стил, коректно използване на специфичните термини в областта на приемаческите рискове при реализацията на инвестиционни проекти в жилищното строителство, правилно цитиране на литературни и нормативни информационни източници.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Дисертантът правилно е извел приносите в дисертационния труд. Представената справка за приносите оценявам със коректна и реално отразяваща постигнатите теоретични и практически резултати.

6. Констатирано или неконстатирано plagiatство в дисертационния труд и автореферата

След извършена проверка не се констатира plagiatство в дисертационния труд и автореферата. Литературните източници, включително нормативната материя са използвани добросъвестно в изложението на труда. Това се твърди и от подписаната и приложената към документацията за процедурата по защитата декларация за спазване на изискванията за авторското право от автора по отношение както на тях, така и за оригиналността на дисертационния труд и публикациите към него.

7. Критични бележки и препоръки

По време на разработването на дисертацията съм предоставял своевременно на дисертанта Миглена Станева-Тодорова целесъобразни

критични бележки и препоръки за постигане на високо качество на изследването, поради което нямам съществени забележки към разработката.

Препоръчвам на дисертанта:

- да продължи и разшири своите научни изследвания по въпросите, свързани с управлението на рисковете при реализация на инвестиционни проекти и по отношение на други видове строителство;

- да популяризира, поддържа, надгражда и усъвършенства в дългосрочен план предложената иновативна учеб базирана платформа за идентификация и оценка на предприемаческите рискове, за да се превърне в разпознаваем, работещ (полезен) и надежден инструмент при вземане на управленски решения сред експертите и специалистите от строителния бранш и същевременно да може да се използва при обучението на ученици и студенти изучаващи риск мениджмънт в строителството.

8. Въпроси към дисертанта

Интересната проблематика ме провокира да задам следния въпрос към дисертанта:

- Може ли да се твърди, че конкретна фаза от жизнения цикъл на инвестиционните проекти за жилищно строителство се оказва по принцип най-уязвима по отношение на степента на въздействие на потенциалните предприемачески рискове върху бюджета, качеството и времето?

9. Заключение

Дисертационният труд с автор Миглена Стефанова Станева-Тодорова на тема „Управление на предприемаческите рискове при реализация на инвестиционни проекти“ притежава висока стойност и оригинален научно-приложен характер. Той отговаря на изискванията за самостоятелно изследване с теоретични и приложни приноси. Съдържа важни изследователски резултати и конкретни идеи с теоретичен и практически характер. Отчитайки положителните качества на дисертационния труд, считам, че той напълно отговаря на изискванията и критериите от ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в ИУ – Варна за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Всичко това ми дава основания да дам положителна оценка на дисертационния труд и да предложа на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на дисертант Миглена Стефанова Станева-Тодорова

образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“.

12.09.2024 г.

.....
гр. Варна
Райчев)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(доц. д-р Тодор